

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

बी.ए.भाग-३ (सत्र-५)

प्रा. दर्शना सायम

व्यंजन संधी

- १) स्तोः श्चुना श्चु । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. रामश्चेते ।
- २) रामश्चेते केन सुत्रेण भवति ?
उ. स्तोः श्चुना श्चुः ।
- ३) शात् परस्य तवर्गस्य कः न स्यात् ?
उ. श्चुत्व ।
- ४) रामस् + षष्ठ केन सुत्रेण भवति ?
उ. ष्टुना ष्टुः ।
- ५) ष्टुना ष्टुः सुत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. पेष + ता / तत् + टिका / चक्रिन् + ढौकसे / रामस् + षष्ठः ।
- ६) न पदान्ताट्टोरनाम् । सूत्रे कः शब्दः अपवादं भवति ?
उ. नाम शब्द ।
- ७) नाम शब्दं कः सुत्रेण ष्टुत्व स्यात् ?
उ. न पदान्ताट्टोरनाम् ।
- ८) अनाम्नवतिनगरीणामिति वाच्यम् । केन सुत्रेण ष्टुत्व भवति ?
उ. न पदान्ताट्टोरनाम् ।
- ९) तवर्गस्य किम् परे न ष्टुत्वम् ?
उ. ष कारे ।
- १०) सन् + षष्ठः । कस्य सुत्रस्य उदाहरणम्?
उ. तोः षि ।
- ११) झलां जशोऽन्ते । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. वागिशः ।
- १२) जश् मध्ये कः वर्णाः ?
उ. जबगडदश् ।
- १३) यरोऽनुनासिकेऽनुनासिकोवा । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. एतन्मुरारि ।
- १४) एतन्मुरारि । कः सूत्रस्य उदाहरणं ?
उ. यरोऽनुनासिकेऽनुनासिकोवा ।
- १५) अनुसानिक वर्णः कः ?
उ. ञमङ्गणम् ।

- १६) प्रत्यये भाषायां नित्यम् । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. चिन्मयन् ।
- १७) तत् + मात्रम् । केन सूत्रेण भवति ?
उ. प्रत्यये भाषायां नित्यम् ।
- १८) तत् + लयः । केन सूत्रेण भवति ?
उ. तोर्लि ।
- १९) तोर्लि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. तल्लयः । / विद्दाल्लिखति ।
- २०) तत् + लयः । केन सूत्रेण भवति ?
उ. तोर्लि ।
- २१) उदः स्थास्तम्भोः पूर्वस्य । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. उद् + स्थानम् ।
- २२) खरि झलां कः स्युः ?
उ. चरः ।
- २३) खरिच । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. उत्थानम् ।
- २४) झयः परस्य हस्य वा किम् स्यात् ?
उ. पूर्वसवर्ण ।
- २५) वाच् + हरिः । केन सूत्रस्य उदाहरणं अस्ति ?
उ. झयो होऽन्यतरस्याम् ।
- २६) शशछोऽटि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. तद् + शिवः ।
- २७) तद् + श्लोकेन । केन सूत्रेण भवति ?
उ. छत्वममीति वाच्यम् ।
- २८) म्कारान्त पदस्य अनुस्वारं केन सूत्रेण भवति ?
उ. मोऽनुस्वारः ।
- २९) हरिं + वन्दे । केन सूत्रेण भवति ?
उ. मोऽनुस्वारः ।
- ३०) नश्चापदान्तस्य झलि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. यशांसि ।
- ३१) यशस् + जस् । केन सूत्रेण भवति ?
उ. नश्चापदान्तस्य झलि ।
- ३२) अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. शान्तः ।

- ३३) सम् + राट् । केन सूत्रेण भवति ?
उ. मो राजि समः क्वौ ।
- ३४) मो राजि समः क्वौ । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. सम् + राट् ।
- ३५) हे मपरे वा । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. किम् + ह्यलयति।
- ३६) नपरे नः । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. किम् + हनुते ।
- ३७) षड् + सन्तः । केन सूत्रेण भवति ?
उ. आद्यन्तौ टकितौ ।
- ३८) नान्तत्परस्य सस्य किम् ?
उ. धुड्वा ।
- ३९) सन् + सः । केन् सूत्रेण भवति ?
उ. नश्च ।
- ४०) सन् + शम्भु । केन् सूत्रेण भवति ?
उ. शि तुक् ।
- ४१) मान्तस्य पदस्यानुस्वारः स्यात् किम् ?
उ. हलि ।
- ४२) मस्य अनुस्वारस्य कस्य सूत्रेण भवति ?
उ. मोऽनुस्वारः ।
- ४३) समः सुटि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. सम् + स् (सुट्) ।
- ४४) अत्रानुनासिकः पूर्वस्य तु वा । एते सूत्रे रोः पूर्वस्य वर्णे किम् भवति ?
उ. अनुनासिक ।
- ४५) अनुनासिकं विहाय रोः पूर्वस्मात् परो किम् आगमः स्यात् ?
उ. अनुस्वार आगमः ।
- ४६) खरि अवसाने च पदान्तस्य रस्य किम् स्यात् ?
उ. विसर्गः ।
- ४७) खरवसानयोर्विसर्जनीयः । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. संः + स् ।
- ४८) चक्रिंस् + त्रायस्य । केन सूत्रेण भवति ?
उ. विसर्जनीयस्य सः ।
- ४९) व्दिरुक्तस्य परम किम् स्यात् ?
उ. आप्रेडितं ।

- ५०) तस्य परमाप्रेडितम् । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. कान् कान् । पुनः पुनः ।
- ५१) कान् + कान् । केन सूत्रेण भवति ?
 उ. कानाप्रेडिते ।
- ५२) शिव + छाया । केन सूत्रेण भवति ?
 उ. छेच ।
- ५३) लक्ष्मी + छाया । केन सूत्रेण भवति ?
 उ. पदान्ताब्दा ।

विसर्ग संधी

- १) विसर्जनीयस्य सः । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. विष्णुः + त्राता ।
- २) वा शरि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. हरिः + शेते ।
- ३) ससजुषो रुः । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. शिवस् + अर्च्यः ।
- ४) अतो रोरप्लुतादप्लुते । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. शिवर् + उर्च्यः ।
- ५) शिवस् + वंद्यः । केन सूत्रेण भवति ?
 उ. हशिच ।
- ६) भो भगो अघो अपूर्वस्य योऽशि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. भोस् + देवाः / भगोस् + नमस्ते / अघोस् + याहि ।
- ७) भो + देवाः । केन सूत्रेण भवति ?
 उ. हलि सर्वेषाम् ।
- ८) रोऽसुचि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
 उ. अहन् + अहन + सु ।
- ९) पुनर + रमते । केन सूत्रेण र लोपः भवति ?
 उ. रो रि ।
- १०) रो रि । सूत्रेण कस्य लोपः भवति ?
 उ. र ।
- ११) द्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः । अस्य सूत्रे अण्. किम् ?
 उ. अइउ ।
- १२) सपादसप्ताध्यायीसूत्रे यदा तुल्यबलविरोधे सति तत् किम् कार्यं स्यात् ?
 उ. परं सूत्रस्य कार्यस्यात् ।

- १३) तुल्यबल विरोधे सति परं कार्यं स्यात् । केन सूत्रेण भवति ?
उ. विप्रतिषेधे परं कार्यम् ।
- १४) मनस् + रथः । केन सूत्रेण भवति ?
उ. हशि च ।
- १५) एतत्तदोः सुलोपोऽकोरनञसमासे हलि । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. एतद् + सु / तद् + सु।
- १६) सोऽचि लोपे चेत्यादपूरणम् । सूत्रस्य उदाहरणं किम् ?
उ. सस् + इमाम् / सस् + एषः ।

~~~~~

Pro. Darshana Sayam